

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Sapiente Fructuoso Epistolares Libri quinque

Bonifacio, Juan

Ingolstadii, 1606

V. Eidem de spectaculis concionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51159](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51159)

... & incitatus. Ut hæc epistolæ no-
... clausula sit, epilogi me nomen.
... monuit. Vale.

E I D E M,

De spectaculis concionum.

RVDENS prudentem appel-
lare debuisses, præsertim in
causa difficili, & illum roga-
re, qui vel respondere scitè posset, vel
onus explicandæ quæstionis subterfū-
geret: etsi enim me minimè pudet fa-
teri nescire quod nesciam, non est ta-
men cōsuetudinis meæ scribenti ami-
co nihil omnino rescribere. Extraor-
dinarias conciones (sic enim in præ-
sencia occurrit, ut appellem, cum vel
trux, vel mortui hominis caput osten-
ditur, de quibus me percontaris) im-
probare non debeo, quibus grauissi-
mi vtuntur homines, earumque vsus
in Prophetiis vsque temporibus in
Ecclesia retinetur. Nam Isaias nudus
& sine calceis urbem obiuit, & Iere-
mias vinculis & catenis constrictus in-
cessit, Hieronymique sententia est:

Isai. c. 20.

Jerem. 27.

Velle

In Ierem.
cap. 19.

In arte
poëtica.

Velle scripturam diuinam non solum
bus doceri populum, sed etiam oculis,
vt benè Horatius,
Segnius irritat animos, demissa per
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus
Ipse sibi tradit spectator.

Sed quia huiusmodi conciones
riis sunt obiectæ periculis, temere
dendæ non sunt. Illud vt in re
affirmare licet, huiusmodi spectacula
illis esse relinquenda, qui ita facti
videantur. Quorum enim effertur
oratio, & cultus asperior est, ij
commodiùs educunt, atque feliciter
Qui autem cum hominibus sapienter
greditur, quiq; delabi solet in
id est humanis vitiis interdum in
natur, huic verendum est, ne aut
lentia rideatur, aut res infeliciter
tata debilitet animum, reddatq;
solum ad terrendum, sed etiam ad
cendum tardiozem. Mouent quæ
dentur, & augent oculi ipsi dolor
sed loci & temporis quærenda oppor
tunitas est, & oratoris ingenium
plorandum. Sunt enim conciones

multi, quos hæc concionum noua
 non deceat. Sunt qui hæc nun-
 quam adhibeant, vel quia nolunt, vel
 quia non possunt, vel quia non con-
 fident, & tamen optimè dicunt, &
 efficaciter persuadent. *Concresecat ut plu-* Deuter. 32.
doctrina mea, fluat ut ros eloquium
 Terram minutus imber, & con-
 cresecat, non nimbi tempestas, & rapi-
 di specus turbo lætificat. Doleat auditor, &
 ita factus secum ipse deploret. Plangore,
 & effrenato ulatuq; fœmineo personare templa
 nolo, præsertim in Parasceues die
 sacrosancto, quo in die nostri vin-
 cimus, liberatorisq; IESU mortem, ex-
 celsum, & funus quantò mœstius cele-
 brabimus, tanto nos illi inexplicabili,
 inaudito mortis pro nobis
 beneficio præbebimus gra-
 tias. Opto illo ipso die concionato-
 res, auditores, omnes omnium ordi-
 nes extra ripas diffluere, & quàm inti-
 mi doloris significationem dare. Non
 enim hæc exigo, ne duras conciona-
 tori leges videar imponere. Itaq; per
 concionatori esse quieto licebit,
 neque

neque si crucem non extulerit, frustra
strarit, ostenderit, & ab oris ac
verberatione manus abstinuerit, sed
magnopere querar, modò ipsa horum
nes cruentet oratio, illeque sit
tæ concionis, qui esset crucis
ac prolatae fructus. Et quomodo
comploratio diuturna esse non
detur opera, vt eius extorsio
breuissimè fiat. Sapienter enim
est usurpatum à doctis, nihil esse
lacrymis citiùs & celeriùs exare
illis inquam lacrymis, quas non
intimus dolor expressit, quàm
toris exciuit ingenium. Quid
species ipsa sensibus obiecta
Antonij funebris orationis, qua
sarem interemptum pro rostris
dauit, mœstissimus ille declarat
gus, in quo Cæsaris prætextam
guine tinctam, saeuè cruentatam,
sereque concisam ostentauit, ira
vulgi permouit animos, vt aduer
tyranni interfectores, libertatis
ces, patriæ seruatores iracundia
pularis exarserit. Fuit quidè anti

r. de inuen-
tio.

derit, mo-
 ris acia-
 obstinua-
 ipfa ho-
 ue sit
 ucis ost-
 quom-
 e non
 rfo qua-
 er enim
 ile esse
 exarec-
 as non
 quam
 Quid
 ta poss-
 is, qua-
 rofris
 clarat
 extam
 atam
 uit, in
 vt adu-
 rtatis
 cundia
 de ante

oratoribus, patronisque solenne,
 quem defenderent, eius squallidos
 olos, deformatam vxorem, vexatas,
 ffectasque sorores p roducerent, ca-
 atratum, sordidatum illum
 dem, qui accusabatur, ante ocu-
 iudicum statuerent, vt misericor-
 am commouere, & accusatori at-
 ue aduersario causam possent extor-
 ere de manibus. Sed vt ista concio-
 am clausulae flebiles esse possint, vl-
 usque scenae actus moestissime ter-
 netur, non solum capienda orato-
 arma sunt, sed vota etiam facienda.
 genio est opus, & felicitate, oran-
 usque immortalis ac praepotens
 us, vt haec noua insolitaque fortu-
 ce. Cessit illa ars quondam Antonio
 sperere, etsi non bonus erat orator,
 cessit ex animi sententia illi magno o-
 ratori, qui etiam M. Antonius diceba-
 in iudicio M. Aquilij, quem Aquilij
 causa prope perorata arripuit, consti-
 in conspectu omnium, tunicamque eius
 pectore abscidit vt cicatrices populi Rom.
 aspicerent, aduerso corpore exce-
 ptas

Cic. 7. Ver.

ri.

ptas, simul & de illo vulnere, quod illi
 pite ab hostium duce acceperat, multa
 eoq; adduxit eos, qui erant iudicati
 menter ut vererentur, ne quem virum
 tuna ex hostium telis eripuisset, cum
 non pepercisset, hic non ad populi
 laudem, sed ad iudicium crudelitatem
 retur esse seruatus. Cessit M. Tullius
 ceroni, cum puerum infantem in
 nibus tenuit, cum alia in causa ex
 to reo nobili, sublato etiam filio
 uo forum plangore & lamentatione
 compleuit, hæc enim ipse de se
 in oratore ad Brutum. Multi
 oratores ridiculi in epilogis fuerunt
 exempla ex Fabio Quintiliano
 quorum te lectio delectabit.

Lib. 6. c. 1. tur, inquit idem ille Fabius, ac
 ter aestimet vires suas actor, & quan
 onus subiturus sit, intelligat, nihil habet
 res medium, sed aut lacrymas meret
 risum. Hæc ille de spectaculis, &
 oratoria, quæ quàm sit insulsa in
 tis, euenta ipsa nos docent. Car
 trahuntur, spinæ contexuntur, for
 verbera, lauat etiam Pilatus ipse

tuoso
 quod illi
 t, multa
 licat ut
 em viru
 t, cum
 opuli
 litatem
 A. Tullio
 ntem in
 causa ex
 m filio
 nentate
 de se
 Multi
 gis fuer
 liano
 bit.
 is, ac
 & qu
 ibil hab
 meret
 ulis, &
 ulfa in
 u. Ca
 atur, fo
 cus ipse

us: pluraq; fiunt, quàm concionis ra-
 no ferat. Quòd si illa spectans atque
 reuens vel exclamat, vel ingemiscit
 auditor, quo minus fiant, non impe-
 dit. Fortasse enim sanctus Spiritus illo
 modo quosdã agere vult, cuius vnus
 est concionandi nouas leges sancire,
 veteres abrogare. Caueri tamen illa
 debent, quæ lacrymis, quas conciona-
 tor effudit, derogare fidem solent, ri-
 cus à concione, iocatio; vestitus ele-
 gans, vita suauis. Te quidem istis mo-
 tibus, ista virtute, istoq; vitæ genere
 altero non voluntas, sed talis necessi-
 tas edere coget spectacula luctuosa,
 qualis illa Romæ fuit, quæ caput est
 mundi, cui vt prouideret Gregorius
 summa religione, & incredibili sa-
 cramentia Pontifex non solùm dixit, quæ
 agenda erant, sed etiam fecit quæ-
 cunque pro loco & tempore facienda
 viderentur. Nam cum populus
 Romæ, ad Federicum Imperatorem,
 Pontificis imma-
 nissimum, superbissimumq; hostem,
 perfidiosissimum inclinaret, popu-

*Baptista
 Fulgosius
 lib. 8. dicto-
 rum, facto-
 rumq; me-
 morabi-
 lium.*

D d   lique

liq; tumultum sedare per se posse
 fideret, Apostolorū Petri & Pauli
 pita illa sanctissima sumpsit in manibus
 eiq; sublimi loco ostendens orationem
 commiserationis plena, fluentem
 lacrymis tātūm illum thesaurū, tam
 præclarum ciuibus commédauit, tam
 Gregorij oratio atque actio vsq; tam
 flexit omniū animos, vt qui vel
 re vel perfidia pastorem suum
 re statuerant, subitō commutata
 tate pro Gregorio, id est pro pietate
 proq; iustitia arma ceperint, pestem
 à mœnibus propulsarint. In afflicto
 rebus sacrosanctæ rei ostensio per
 portuna quidem est: Narrat eam
 Procopius lib.2. de bello Persico
 meæ fuisse particulam sanctæ crucis
 quam sibi tum populus ostendit
 luit, cū ciuitas diu obsessa iam
 capienda esse videbatur: nimirum
 Domini cruce & adorata, & con
 cta alacrius morerentur: sed cū
 scopus crucem illam semel & iterum
 ac tertio ciuibus ostēdisset, semel
 rum, ac tertio emicuisse ignem,

qui ambureret, sed qui illuminaret, &
 colluceret, quo territi hostes fugerint,
 obsidionemq; dissoluerint. In scholis
 declamandi ars huiusmodi specta-
 cula non reiicit. Itaq; cum nostri di-
 scipuli pro morte, contra mortem,
 proximè declamassent, & qui mortis
 accusator erat, mortis imaginem ostē-
 dit, vt tetra horribilisq; figura ora-
 tionum fideret, qui morti deinde
 patrocinatus est, Christi in cruce con-
 fixi effigie monstrata, quæ in mortem
 aduersarius conuitia congesserat, ar-
 gute confutauit, spectaculum specta-
 culo reddidit, eiq; à cuncto confessu
 ingens plausus est datus, nemoque in
 tanto numero fuit, quin vtriusque
 orationis opportunitatem laudaret.
 Declamationes mittemus ad te, cum
 primùm se tabellarij dabit occasio.
 Vale.

C V I D A M,

De obiurgatione lenienda.

 E M O eorum, qui concionan-
 tur ardentius, non se præ-
 clare

D d 2